

Oslo, 12.09.22

Innspill til nasjonal helse- og samhandlingsplan

Vi takker for muligheten til å sende inn skriftlig innspill til den nasjonale helse- og samhandlingsplanen. Skeiv Ungdom er Norges største ungdomsorganisasjon for skeive barn og ungdom. Vi er en nasjonal rusfri og demokratisk organisasjon med 11 lokallag fordelt i alle fylker over hele landet. Vi arbeider for et samfunn fri fra diskriminering og for inkludering av mangfoldet.

Vedlagt er vårt innspill hvor vi påpeker hva som etter vårt perspektiv er de største utfordringene for folkehelsen og hvilke tiltak vi mener kan løse disse utfordringene. Vi har delt inn i følgende temaer:

1. Sosial ulikhet i helse sett fra skeives perspektiv

Lhbtqi+ befolkningen har en annen forutsetning for god helse enn hva den cis-heterofile befolkningen har. Dette blir spesielt tydelig hvis man er skeiv og har flere minoritetsidentiteter slik som innvandrerbakgrunn, urfolksbakgrunn, en funksjonshemmelse, er en religiøs minoritet og lignende. Disse multiple minoritetsidentitetene kan ofte føre til samvirkende og dobbel diskriminering. Ofte kan disse identitetene også føre til at man har eller får en lav sosioøkonomisk status fordi det er vanskeligere å få tilpass i arbeidsliv og i studier.

Forskning på skeive i Norge har vist at skeive som oftest topper statistikk på rusavhengighet, opplevd overgrep, vold, diskriminering og dårlige levevilkår. Samtidig er mange av undersøkelsene og tallene som FHI og Helsedirektoratet trekker frem over ti år gamle. Vi ser derfor et sterkt behov for midler og ressurser til økt forskning på temaer som omhandler lhbtqi+, helse og levevilkår.

Skeiv Ungdom foreslår følgende tiltak:

- Det innvilges midler til å forske mer på skeive og faktorer som rusbruk, salg og bytte av seksuelle tjenester, levevilkår, mobbing og diskriminering, vold og overgrep, psykisk helse og selvmordsfare, skeive med doble/triple marginaliserte identiteter m.m. Spesielt på skeive barn og unge under 18 år, transpersoner, skeive samer og skeive med innvandrerbakgrunn

- At CRPD inkorporeres i norsk lovgivning

Skeiv Ungdom har følgende gode eksempler:

- *Helsestasjonen for kjønn og seksualitet i Oslo*
- *Forskningen gjort av nordlandsforskning, kun, likestillingssenteret, agder likestillingssenter osv.*

2. God psykisk helse og livskvalitet

Psykiske lidelser står for en stor andel av sykdomsbyrden i Norge og øvrig verden og Norge har forpliktet seg i tråd med FNs bærekraftsmål å redusere tidlig død av ikke smittsomme sykdommer med 1/3 innen 2030. Det er kun åtte år til. For å forebygge selvmord og bedre nordmenn sin psykiske helse må psykisk helse likestilles med somatisk helse, både når det gjelder midler og ressurser, men også hvordan vi ser på dette i samfunnet.

Vår helseminister sa selv at sosialt bærekraftige samfunn kjennetegnes av tillit, trygghet, deltakelse og tilhørighet. For at skeive skal kjenne på trygghet og tilhørighet må vi fremdeles arbeide imot mobbing, diskriminering, vold og overgrep av skeive nasjonalt og internasjonalt. Statistikk fra SSB sin leveårsundersøkelse (2021) viste at 1 av 3 transpersoner har forsøkt å ta sitt eget liv, samt at dobbelt skeive som heterofile har psykiske plager (36%).

Skeiv Ungdom foreslår følgende tiltak:

- Økt kompetanse om kjønn- og seksualitetsmangfold hos all helsepersonell gjennom etterutdanning og inkorporert i grunnutdanningen
- Flere plasser på psykiatriske institusjoner, både dag- og liggeplasser for pasienter
- Korte ned køen for å få hjelp gjennom psykisk helsehjelp gjennom spesialisthelsetjenesten
- Økte midler og satsinger på lavterskel samtaletilbud og hjelpetjenester

3. Rusforebyggende arbeid

Skeive ungdom er en overrepresentert gruppe når det gjelder rusproblemer og rusavhengighet og vi vet at mange bruker rusmidler for å takle utfordrende situasjoner i egne liv. Det er godt dokumentert at problematisk rusbruk blant annet følger av sosiale og psykiske problemer, som ensomhet, barndomstraumer og depresjon- og angstlidelser. Skeiv Ungdom er en rusfri organisasjon som siden vår oppstart har hatt et rusforebyggende mandat med særlig fokus på skadereduksjon.

Skeiv Ungdom
The Norwegian Gender Equality Center

Skeiv Ungdom foreslår følgende tiltak:

- Rusmisbruk må behandles med omsorg og hjelp, ikke strafferettslige sanksjoner.
- Vi må forebygge rusproblemer gjennom å forebygge sosiale og psykiske problemer i samfunnet.
- Opplæring i skadeforebyggende og risikoreduserende rusbruk, samt informasjon om potensielle skader ved rusbruk.
- Økt bevilgning til rusfrie møteplasser og organisasjoner som fremmer rusfrie møteplasser for ungdom.

Skeiv Ungdom har følgende gode eksempler:

- Se gjerne til det skadeforebyggende og preventive arbeidet som gjøres av organisasjonene Chemfriendly og Hiv-Norge, samt Prindsens mottakssenter.

4. Seksualitetsundervisning, normkritikk og kompetanse hos helsevesenet

Helsepersonell har som oftest liten til ingen kompetanse på tematikken kjønns- og seksualitetsmangfold. Helsesektoren er preget av et heteronormativt og et kjønnsnormativt språk og inndeling, og av et ekskluderende og stigmatiserende språk. Det samme gjelder i skolesektoren. Å bli ekskludert og å stadig vekk oppleve mikroaggresjon som en minoritet fører til minoritetsstress. Dette er kronisk stress som vi ser er en stor utfordring for skeive, som igjen ofte kan lede til psykisk uhelse og/eller rusavhengighet som selvmedisinering.

Skeiv Ungdom foreslår følgende tiltak:

- Kompetansehevelse hos all helsepersonell og skolepersonell i kjønn- og seksualitetsmangfold og minoritetskompetanse, herunder økt bevilgning til de kompetansehevende kursene i regi av Rosa Kompetanse og Skeiv Kompetanse
- Økt bevilgning til skoletiltaket Restart, i regi av Skeiv Ungdom, som gir kompetansehevende kurs til elever i kjønn- og seksualitetsmangfold, antidiskriminering og inkludering.

Skeiv Ungdom har følgende gode eksempler:

- Rosa Kompetanse og Skeiv Kompetanse har gode kompetansehevende kurs for helsearbeidere og skolepersonell
- Skeiv Verden og Salam har gode kompetansehevende kurs
- Skoletiltaket til Skeiv Ungdom, Restart, gir god kompetanse til barn og unge på skolen om inkludering, antidiskriminering, kjønn og seksualitetsmangfold
- Undervisningsmaterialet til seksualitetsundervisning i skolen kalt Uke 6 av Sex og Politikk

5. Behandlingstilbud for de av oss med kjønnsinkongruens

De av oss med kjønnsinkongruens opplever ikke å motta den helsehjelpen de trenger. Ifølge Helsedirektoratet rapporterer transpersoner om manglende tilgang til likeverdige helsetjenester og utfordringer i møte med helsetjenester for kjønnsinkongruens. Behandlingstilbudet er i dag monopolisert av Rikshospitalet og ikke landsdekkende tilstrekkelig. Behandlingstilbudet på Rikshospitalet følger binære kjønnsroller i samfunnet vårt, og har ikke nok kompetanse eller forståelse for ikke-binære sine behov. I følge helsedirektoratets egne veiledere skal behandlingstilbud være tilgjengelig regionalt i landet.

Behandlingstilbudet for de av oss med kjønnsinkongruens oppleves ikke av pasientene som sømløst. De som ønsker å transisjonere opplever å bli møtt med binære kjønnsfordommer om hvordan en kvinne og mann må opptre for å kunne bli ansett som kvinner og menn. Det har foreligget flere klager fra pasienter på Rikshospitalet, som må vurderes og tas til etterretning for videreutvikling av tilbudet. Dette må også inkludere ikke-binære.

For å utbedre behandlingstilbudet må de nasjonale og internasjonale retningslinjene satt av både WHO, WPATH (World Professional Association of Transgender Health) og de Nasjonale faglige retningslinjene etterstrebes. Pasientene må oppleve samme respekt og utvikling av kompetanse som andre deler av medisinsk utvikling.

Skeiv Ungdom foreslår følgende tiltak:

- At statlige myndigheter tilbyr likeverdig, desentralisert og fullverdig helsetilbud til alle sine innbyggere, inkludert pasienter med kjønnsinkongruens
- Økt beredskap og flere helsesykepleiere tilgjengelig for barn og unge i skolehelsetjenesten og helsestasjoner i alle kommuner i landet.
- Utrede tiltak for å sikre at transpersoner blir inkludert i screeninger som prostatakreft og livmorhalskreft.

Skeiv Ungdom har følgende gode eksempler:

- *Helsestasjonen for kjønn og seksualitet i Oslo*

Med vennlig hilsen

Jane-Victorius Bonsaksen

Leder i Skeiv Ungdom